

Interesse at faae at vide, hvorledes Kjøbstaderne efter min Opfattelse ere stillede lige overfor dette Lovforslag. Jeg skal da bemærke, at de samme Betænklichkeiten, der ere gjorte gjældende fra de Medlemmers Side, der nærmest have udtalt sig med Hensyn til Skolevæsenets Ordning paa Landet, nemlig Betænklichkeiten med Hensyn til Udvidelsen af Skolepligten, ogsaa gjøre sig gjældende, naar man ser hen til, at Børnene ofte ville være nødt til med deres personlige Arbeide at bidrage til deres Underhold. Denne Betænklighed kan jeg efter min Erfaring ogsaa dele, men paa den anden Side staar det ogsaa klart for mig, at hvis man vil udrette Noget til Forbedring af Skolevæsenet, saa er en forlængt Skoletid en Betingelse derfor. Ligesom jeg ogsaa mener, at ikke alene det Offentlige, men ogsaa de mere Bemidlede i Samfundet efter deres bedste Kræfter maa støtte Folkeundervisningen, saaledes maa jeg fordre, at de Ubedidlede maa bringe det Offer af Tid, som der er foreslaaet, nemlig et Aar. Hvad den ene Del offerer paa den ene Maade, maa den anden Del offerer paa den anden Maade. Om der end er en Del Betænklighed derved, saa tror jeg dog, at man, naar man holder sig den Landsdel for Die, som dog, trods Alt, hudad der er Iket, hører os til, nemlig Sønderjylland, hvor Undervisningstiden gaar til det 16de Aar, og ser, hvilke Resultater, man der har opnaaet, dog maa følge Ministerens Forslag, at faae den skolepligtige Alder udvidet med et Aar. Saaledes stiller dette Punkt sig altsaa for mig. — I den anden Paragraf i Lovforslaget har Ministeren ogsaa tillagt Kjøbstadskolerne en udvidet Undervisning, idet der staar, at Undervisningen i Kjøbstadernes Børgerkoler — i en Parventhes er der tilføjet „Friskoler“, det vil altsaa sige Iffe-Betalingskoler — ordnes saaledes, at de erholde mindst 24 Undervisningstimer ugentligt; det er kort sagt Hensigten at tilveiebringe et større Antal Timer ogsaa for de lavere Stillede Undervisning i Kjøbstaderne. Det er et meget priseligt Skridt, og jeg vil endog gaa saa vidt, at jeg vil sige, at det er den Feil ved den nuværende Ordning af Skolevæsenet i Kjøbstaderne, at man anvender for meget paa Betalingskolerne og for lidt paa de egentlige Almueskoler eller de saakaldte Friskoler. Jeg siger „de saakaldte Friskoler“, fordi dette Skolevæsen er saa forskjelligt indrettet i de forskjellige Kjøbstader, at man neppe gjør sig noget Begreb derom, med mindre man kender Forholdene i flere Kjøbstader; thi i nogle Kjøbstader er der en virkelig Friskole, i hvilken der altsaa kun gaar Børn, hvis Forældre slet ikke betale, og i andre Kjøbstader er Friskollen saaledes indrettet, at der desuden er nogle Børn, for hvis Undervisning Forældrene betale. I den Grad er Forholdet altsaa sammenblandet. I de sidstnævnte Byer er man altsaa nødt til at bruge en tydeig Betegnelse, nødt til at sige Halvdags- og Deldagskoler, men hvad enten man kalder dem

det One eller det Andet, saa ere Halvdagskolerne det Sted, hvor navnlig de Ubedidlede Børn maa søge deres Undervisning. Jeg siger altsaa: Der maa stræbes hen til at anvende noget Mere paa Halvdags- eller Friskolen, saa at Børnene der faae en bedre og hensigtsmæssigere Undervisning end hidtil. Dette Forhold er ikke saa vanskeligt at ordne, som det synes. Jeg vil fornemmelig gjøre opmærksom paa, at det i mange Byer forholder sig saaledes, at der ikke er saa ganske ringe Misforhold med den nuværende Ordning, idet det nemlig er Tilfældet, at de saakaldte Betalingskoler bringe Kommunerne til at udrede ganske overordentlig Meget, det vil sige efter deres Cone, til disse Betalingskoler, som bestaa. Jeg skal anføre, at i den Kommune, hvis Forhold jeg nærmest kender, er det med en saa stor Nødtagthed, som det kan beregnes, i godgjort at hvert Barn koster Kommunen 14 Rd. aarlig, og Skolen bestaar af omtrent 400 Børn, saa at man heraf kan danne sig et Begreb om en saa lille Bys Udgifter alene til Skolevæsenet. Der er derhos den ganske vist iømselsbende Armelighed tilføede, at der er en Mængde Beboere i Kommunen, som oftre betydelige Bidrag til Betalingskolerne, men slet ikke have Børn gaende i disse Skoler. Det har jeg nu ikke Noget imod, at de gjøre, og jeg vil for mit Bedkommende gjerne gjøre det; men det kan paa den anden Side ikke negtes, at der er noget Begrundet i, at man stræber hen imod en anden Ordning af dette Forhold, og det navnlig fordi man ser, at det gaar ud over de ubedidlede Klassers Børn, der gaa i Friskolerne, eller i de saakaldte Halvdagskoler, hvor de faae en daarlig Undervisning. Det, jeg altsaa vil tillade mig at udtale i denne Sag, er, at det er ønskeligt, at der ikke, hvis det kom dertil, at dette Lovforslag blev til Lov og skulde føres ud i Livet, blev lagt nogen Hindring i Veien for Kommunerne i Kjøbstaderne mod at ordne deres Skoleforhold paa den Maade, som efter de forskjelligegarte Forhold i Byerne vilde være det Naturlige og Rigtige. Jeg vil med det Samme tilføie, at uaagtet jeg fastholder som det Ønskelige, at Byraadene i Kommunerne faae Lov til at ordne Skoleforholdene paa den for de stedlige Forhold heldigste Maade, nærer jeg paa den anden Side ikke nogen Betyrning i den Henseende, fordi jeg har et Exempel at holde mig til ikke langt fra, hvor jeg bor, nemlig i den By i det nordlige Sylland, som sidst har faaet en Realskole. Der nedlagde man uden videre den almindelige borgerlige Betalingskole, saa at man altsaa kun har en virkelig Friskole, og en Realskole, og da man fra Ministerens Side ikke har mødt nogenformelt Indvending mod at gjøre dette, mener jeg, at der ikke er nogen Hindring i den nu bestaaende Lovgivning imod, at Kommunerne kunne indenfor rimelige Grændser ordne Skoleforholdene saaledes, som de maatte anse det for det Naturligste. Det